

**ДУК “Пастаўская цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма”
Раённая дзіцячая бібліятэка імя У. Дубоўкі**

Пялёсткі маленства

Біяграфічна-тэатралізаваная імпрэза

**Сяменас Л. Ф.
бібліятэкар**

2019 г.

Мэта: Пазнаёміць малодшых школьнікаў з біяграфіяй і творчасцю нашага паэта-земляка У. Дубоўкі. Праз тэатралізаванае дзейства абудзіць у дзяцей цікавасць да казак паэта. Прывіць павагу да нацыянальнай спадчыны малой радзімы. Пазнавальна-крэатыўнае мерапрыемства.

Чытацкае прызначэнне: для навучэнцаў 2-4-ых класаў.

Месца і дата правядзення: Раённая дзіцячая бібліятэка імя У.Дубоўкі; 24.04.2019

Афармленне: кніжная выстава, ляльна-тэатралізаваная частка, фотаздымкі родных мясцін паэта, сямейныя фотаздымкі.

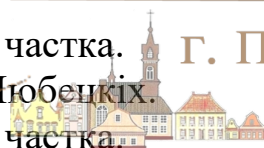
План мерапрыемства:

1. Уладзімір Дубоўка – наш нацыянальны паэт.
2. Маленства Дубоўкі.
 - а) Бацькі паэта.
 - б) “Прарок Маісей”.
 - в) Вучоба Дубоўкі.
3. Ляльна-тэатралізаваная частка.
4. Паход у палац Друцкіх-Любецкіх.
5. Ляльна-тэатралізаваная частка.
6. Далейшая вучоба і пераезд у Маскву.
7. Арышт і ссылка.
8. Ляльна-тэатралізаваная частка.
9. Жыхары Пастаўшчыны помняць і любяць свайго славутага пэта.

Дзіцячая бібліятэка
імя У.Дубоўкі

Г. Паставы

Вядучы: Добры дзень, сябры. У 2000 годзе нашай дзіцячай бібліятэцы было прысвоена імя Уладзіміра Дубоўкі. Уладзімір Дубоўка – гэта наш зямляк, паэт, перакладчык, дзіцячы пісьменнік, які пражыў вельмі цяжкое і складанае жыццё. А нарадзіўся паэт 15 ліпеня 1900 года ў вёсцы Агароднікі ў сялянскай сям’і. Ягоны бацька рана падаўся ў рабочыя. Працаваў у Манькавічах на бровары, дзе пакалечыў руку, машына адарвала ўсе пальцы. Пасля гэтага змяніў нікалькі прафесій – быў прадаўцам у краме, хадзіў тры зімы ў школу, займаўся самаадукацыяй, ведаў нямецкую, яўрэйскую, польскую і беларускую мовы. Характар меў лагодны, добры, гарэлки не піў, не курыў, не быў сквапны да грошай.

Маці будучага паэта з Язоў, што ля возера Доўжа. “Мая маці была непісьменнай, - пісаў У. Дубоўка, - але мела ясны прыродны розум, любіла беларускую мову, якой і навучыла мяне. Была вялікай працаўніцай”. У самым пачатку жыцця нашага пэта ледзь не напаткаў лёс прарока Маісея. У Бібліі напісана, што за даўно мінулым часе маленькае дзіцятка паклалі ў кошык і пусілі па вадзе. Добрыя людзі былі ва ўсе часы і ва ўсіх народаў. Яны перахапілі той кош, вынялі з яго немаўлятка і назвалі яго Майсеем, што ў перакладзе са старой яўрэйскай мовы і азначае – “выцягнуты з вады”. Пасля гэты хлопчык, атрымаўшы веды, пазнаўшы жыццё, стаў прарокам Майсеем, які даў Божыя заветы. Вось так ледзь не адбылося з маленькім Дубоўкам. Калі ён нарадзіўся, ціхенька ляжаў у калысцы каля самага яе ложка. У гэты момант расчыніліся дзверы і ў хату закаціліся колькі хлапчукоў: старэйшы брат Ваня, два фельчаравы сыны і трое братоў – дзеці вясковага крамніка. Прывалаклі яны вялікія начоўкі, узяўшы іх аднекуль, бо не нашы. Маці, паводле яе слоў, спачатку расчулілася:

- Ах, якія добрыя хлопчыкі! Гэта вы прыцягнулі начоўкі, каб было ў чым купаць нашага маленькага хлопчыка? Дзякую вам, але ў нас ёсць адмысловая балейка...

- Не, - адказаў старэйшы з іх хлопчык, - мы ў гэтых начоўках павязём яго на млын..

- На які млын? – здзівілася маці, - Навошта?

- А каб ён тут не плакаў, мы яго ўтопім.

З гэтымі словамі яны падышлі да калыскі і пачалі падымаць, каб пакласці ў начоўкі. Пабачыўшы гэта, маці ўскочыла, схапіла ручкік да пачала іх пытляць тым ручніком. Такі пачастунак ім не спадабаўся, яны пакінулі свае начоўкі і паўцякалі. Выкінуўшы начаўкі, маці легла зноў на ложак і доўга не магла супакоіцца.

У шэсць гадоў, “каб не дурэў”, бацькі аддалі Уладзіміра ў Манькавіцкую пачатковую школу. Першы настаўнік – Канстанцін Пашкевіч – іншага метаду не ведаў, як дубовая лінейка і “угол”. У яго

была сотня вучняў, чатыры класы. Сядзеў ён на высокай кафедры, як на капітанскім мосціку, з якой сачыў за парадкам. Перад ім ляжала пяць-шэсць дубовых лінеек. Норма была ад 4 да 10-12 “лап”. Камандаваў: “Левую! Праваю! Левую! Праваю!”. За другія правіны прызначаўся “угол”, дзе насыпалі гарох і вінаваты павінен быў стаяць на гароху пэўны час на каленях.

Лялячая інсцэніроўка казкі “Пра дзядулю і ўнука”

Вядучы: Недзе далёка ў вёсцы маленькай
век дажываў свой дзедка старэнькі.

Старасць – не радасць.

Сядзе абедаць –

ежа ліецца

з лыжкі у дзеда.

Пазалівае

чысты абрус так

ён і заціркай,

ён і капустай.

З гэтай прычыны дзеда старога

есці саджалі каля парога.

Там ён і снедаў, там і абелаў,

там ён з унукам меў бяседы.

Дзедаў унучак, мамін сыночак,

ножык узяўшы, сеў у куточак.

Нешта майструе, нешта складае.

Будзе, напэўна, цацка якая.

Маці пытае;

Маці: - Любы сыночак!

Што ж ты майструеш, сеўшы ў куточак?

Што ж гэта будзе,

скрыначка быццам?

Сын: - Будзе, матуля,

гэта – карытца.

Як пастарэце з татам абое,

вас не прыму я есці з сабою.

Каля карытца вас пасаджаю,

поснай заціркі паналіваю...

Вядучы: Тата на маму, мама на тату

глянулі моўчкі: “Хто ж вінаваты?”

З гэтага часу дзеда старога

больш не саджалі каля парога.

Дзіцячая бібліятэка

імя У.Дубоўкі

Г. Паставы

Так, як усюды,
у кожнай сямейцы,
разам з сабою
далі яму месца...

Казачка гэта
вельмі старая,
ходзіць па свеце
з краю да краю.

Хто пра яе
і забудзецца, можа,
ўнучак маленькі
зноў дапаможа.

Вядучы: Сучасныя юныя чытачы і не ведаюць, не ўяўляюць сабе, што сялянскія дзеці пачатку XX ст., калі жыў У. Дубоўка, не мелі доступа да кніг. У іх фактычна былі адны школьныя падручнікі, ды і тых было небагата: кніга для чытання, задачнік і “закон Божы”. Бібліятэк для рабочых і сялян, асабліва ў сельскай мясцовасці, не было нідзе ніводнай. З успамінаў У. Дубоўкі “Твоё даведаліся мы аднойчы ад княгінінага кухара Караля, што ў палацы ёсць вялікі пакой-кабінет нябожчыка, а ў ім сцены застаўлены вялізнымі шафамі, а ў тых шафах – кнігі, кнігі, кнігі... Папера ў тых кнігах, як скура, вырабленая. Аздоблены яны і золатам, і срэбрам, і ўсімі колерамі, якія, толькі ёсць на небе... Сама княгіня іх, бадай, не чытае. А больш нікому не дазволена браць кнігі ў рукі. Толькі адна глухая пакаёўка, пані Марцэля, якая і пры князю там усё даглядала, зрэдку заходзіць у пакой і выцірае пыл са сталоў і з паліц...”.

Паслухаўшы такія апавяданні старога Караля, мы не маглі ні спаць, ні есці, так нам захацелася пабываць у той цудоўнай бібліятэцы і самім паглядзець на дзівосныя кнігі. Пакрысе склалі план свайго паходу. Самае галоўнае – каб трапіць у палац у часе адпачынку, калі сама княгіня адпачывала на канапе і нікому з чалядзінцаў недазвалялася было хадзіць праз пакой.

Падабраўшыся да самага палаца, мы пазалазілі на высокі балкон-тэрасу, фактычна – на другі паверх. Спрыяла гэтаму тое, што ўвесь балкон быў апавіты дзікім вінаградом. З гэтай тэрасы мы трапілі адразу ў вялізную залу, у хараство, не бачанае намі. На столі, на сценах былі вырабленыя з белага каменя кветкі, лісце, пастаці людзей. Уразіла нас яшчэ падлога. Чулі мы даўно, што паркет у палацы націраюць пчаліным воскам. Але ж адно слухаць, другое бачыць: мы проста падалі на гэтай падлозе, як зімой на возеры, да таго яна была слізкая. Апрача ўсяго, мы, як у люстэрку, адлюстравываліся тут.. Але ж далей, далей!

З гэтай залы было некалькі дзвярэй. На наша шчасце, мы адчынілі дзверы не насупраць балкона, - бо якраз трапілі б у пакой, дзе адпачывала княгіня, - а на правую руку і выйшлі ў доўгі калідор. У гэтым калідоры было, пэўна, дзесяцёра дзвярэй у розныя пакоі. Мы, ідучы калідорам, адчынялі па чарзе дзверы ў кожны пакой, але не заходзілі ў іх, бо для нас там не было нічога цікавага: сталы, дошкі, карціны... І вось, нарэшце, прычынілі мы дзверы ў які шосты або сёмы пакой.

Божухна! Праўду, шчырую праўду казаў нам сівы Кароль! Шафы, шафы, шафы і ўсе са шклянымі дзверцамі, ды ад падлогі да самай столі... І ва ўсіх жа шафах – кнігі, кнігі, кнігі..

Мы ўсе кінулі да кніг. Бралі адну, гарталі, разглядалі малюнкi, на якіх былі ніколі бачаныя намi краявіды, людзі, убранні, бралі другую, трэцюю..

Хто стаяў, хто сядзеў на падлозе, выпцягнуўшы ногі і паклаўшы на іх кнігу. А я ўзяў такую тоўстую і цяжкую кнігу, што не мог яе трымаць ніяк. Доўга не думаючы, паклаў яе на стол, сам падагнаў князеўскае крэсла, сеў у яго і пачаў лёгка і свабодна гартаць старонку за старонкай.

У гэты момант глухая пакаёўка, пані Марцэля, ішла нечага калідорам. Яна пабачыла непарадак: няшчыльна прычыненыя дзверы ў князеўскі кабiнeт. Падышла да іх і бачыць, - так яна апавядала пасля:

- Сядзіць у крэсле свайм нябожчык-князь і гартае старонкі ў кнізе, чытае яе.

Пакаёўка прыкнула немым голасам і самлела. У палацы пачаўся стук-грукат. Гэта ішла дапамога. Мы выскачылі ў калідор. Дзе ж нам ратавацца? У самым канцы калідора мы пабачылі жалезную вінтавую лесвіцу, якая вяла на гарышча палаца. Там і сядзелі мы да самага цямна. Тады толькі павылазілі са свайго сховішча, на пальчыках прайшлі зноў калідорам, праз залу і, урэшце, дыхнулі свежым паветрам: саскочылі з балкона на зямлю.

Лялячная iнcцeнiрoўкa кaзкi “Чaмy Сaвa пae ўнaчy, a ўдзeнь мaўчыць”

Вядучы: Ішла Сава дарожкаю лясной,
на плечы пачапіўшы клунак свой.

Здзіўлены Дзяцел крыкнуў ёй:

Дзяцел: – Кума!

Работы іншай у цябе няма?!

Куды ты пацягнула хатулі?

Нядрэнна па суседству мы жылі,

хапае быццам харчавання тут,

няма між намi аніякіх смут.

А зараз – на табе! – ўзнялася ў свет!

А мо пакрыўдзіў чым які сусед?

Вядучы: Сава ўздыхнула цяжка у адказ.

Сава: - І добра, і нядобра, -

Вядучы: кажа, -

Сава: - ў нас.

Балота блізка і нядрэнны бор
для ўсіх, здаецца, радасць і прастор,
хапае ежы, але праз людзей
мне жыць становіцца ўсё цяжэй.

Ты ведаеш, што я спяваць люблю.

Не спадабалі песеньку маю!

Хоць песенька прыгожая мая,
як толькі заспяваю часам я,
хто камень кіне,
пашыбень які,
хто па гарбу дае,
хто пад бакі.

Адзін на дрэва нават з кіем лез!

Пайду шукаць сабе інакшы лес.

Дзяцел: Па шчырай праўдзе, -

Вядучы: Дзяцел кажа той,

Дзяцел: не чуў ніколі
песні я тваёй.

Працую, стукаю ўсё каля дрэў.

За стукатнёй хіба пачуеш спеў?

Ты заспявай, дазнаюся цяпер,
чаму няма спагады да цябе.

Вядучы: Сава і вухнула,
сабраўшы дух:

Сава: Ку-га, ку-га, вух-вух!

Вядучы: Той бедны Дзяцел да сука прырос,
аж па спіне яго прайшоў мароз.

Сава: Ну як?

Вядучы: пытаецца Сава,

Сава: ці чуў?

Дзяцел: Ой, -

Вядучы: кажа Дзяцел.

Дзяцел: крыўдзіць не хачу,

але не песня гэта – проста жах!

Аж сонца змеркла у маіх вачах!

Здаецца, што не толькі ад людзей, -

Дзіцячая бібліятэка
імя У.Дубоўкі

Г. Паставы

не знойдзеш ты прыхільнасці нідзе.
Параду дам табе, кума, адну:
ты не шукай другую старану,
бо тут хоць крыху звыклі да цябе,
на новым месцы хто зусім заб'е.
Цягні ты хатулі свае назад,
а песню павярні на новы лад.
Ці пры людзях зусім ты памаўчы,
ці лепш спявай, як спяць яны, ўначы...

Вядучы: Сава, паслухаўшыся тых парад,
вярнулася ў душло сваё назад.
З тае пары, як Дзяцел навучыў,
яна і вухкае-пяе ўначы...

Вядучы: У 1912-1914 г. паэт вучыўся ў Мядзельскім двухкласным вучылішчы. Тут яму папчасціла сустрэць з выдатным педагогам І.В. Лукашэвічам, які заахвоціў хлопца да чытання добрай літаратуры. Першая сусветная вайна прымусіла бацькоў з'ехаць з Агароднікаў, бо лінія фронту праходзіла ледзь не праз вёску. У 1914 годзе Уладзімір Дубоўка паступае ў Нова-Вілейскаю настаўніцкую семінарыю. У 1918 годзе пачалі наступаць немцы і вучняў датэрмінова адпусцілі. Дубоўка паехаў да бацькоў у Маскву, там паступіў у Маскоўскі ўніверсітэт, які праз два месяцы вучобу мусіў пакінуць, бо паехаў настаўнічаць, каб пракарміць сям'ю.

На розных пасадах даводзілася працаваць Дубоўку у 20-30 гадах: займаў пасаду сакратара прадстаўніцтва БССР пры ўрадзе СССР, быў лектарам Камуністычнага ўніверсітэту народаў Захаду. Адна за другой выходзяць яго кнігі: "Строма", "Там дзе кіпарысы". Яго называюць беларускім Пушкіным, ставяць яго імя поруч з Я. Купалам і Я. Коласам. Але ішлі 30-е гады ХХ стагоддзя. Гэта былі жахлівыя гады дня нашага народа, асабліва інтэлігенцыі. Тады маглі арыштаваць, без суда расстраляць. І гэты лёс не абмінуў нашага земляка. У 30-м годзе яго арыштоўваць, ставячы ў віну антыбальшавіцкі верш і ссылаюць на Далёкі Усход. З гэтага часу ён прабыў 28 гадоў у лагерах і ссылках. Пасля таго, як паэт вярнуўся, ён пасяляецца ў Маскве і займаецца літаратурнай творчасцю. Перакладае, піша для дзяцей. Паэт запісваў казкі, легенды, песні і паданні Пастаўшчыны. Вочы ў Дубоўкі былі імклівымі і вясёлымі, праніклівымі і яснымі. Кожнаму, хто сустракаўся з ім, міжволі здавалася, што за доўгай сівой барадой схаваўся Вялікі Казачнік, Чарадзеі з душой беларускага юнака, які закаханы ў жыццё і ва ўсё прыгожае на свеце.

Лялячная інсцэніроўка казкі “Зіма і Лета”

Вядучы: Сустрэлася з Летам Зіма:

Зіма: Нідзе ў цябе ладу няма!

Як толькі з’явілася ты,

ўсе мкнуцца ў цянёк, пад кусты.

А ходзяць – нага за нагу!

Я нават глядзець не магу!

Вось я калі стану ізноў,

не ўседзіць ніхто ля кустоў!

Трушком пабягуць і дзяды,

не горш, чым які малады.

Для моладзі будзе размах:

на лыжах бяжы, на каньках.

Згадзіся ты, Лета, са мной:

мілей жыць на свеце зімой!

Вядучы: Смяялася Лета ў адказ:

Лета: -Не знаю, мілейшы хто з нас!

Ніяк зразумець не магу:

чаму ад цябе ўсе бягуць?!

Вядучы: Для нас, жыхароў Пастаўшчыны, паэт блізкі тым, што не забываў родную старонку, што прысвяціў ёй свае лепшыя радкі вершаў. Напэўна, многія нашы землякі, якім давялося паездзіць па свеце, успамінаюць словы паэты.

А колькі б дзе не вандраваў,

Хоць добра ўсюды і прыгожа,-

Мяне цягнула да Пастаў,

Хацелася пабыць ля Доўжа.

Калі зараз прыехаць у Манькавічы, спыніцца каля става, каля старых дрэў, што сваімі галінкамі нахіліліся да вады і спытаць у іх, ці памятаюць яны маленькага хлопчыка, што калісьці задуменна ўглядаўся ў глыб ракі?

О, Беларусь, мая шыршына.

Зялёны ліст, чырвоны цвет!

У ветры дзікім не загінеш,

Чарнобылем не зарасцеш.

Спіс выкарыстанай літаратуры:

1.Дубоўка, У. Залатыя зярняты / У. Дубоўка. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1975. – 351 с. : іл.

2.Уладзімір Мікалаевіч Дубоўка – паэт-зямляк : [тэматычная папка] / [Раённая дзіцячая бібліятэка імя У. Дубоўкі]. – Паставы, 2006-2020.

3.Дубоўка, У. Пялёсткі: апавяданні-ўспаміны / Уладзімір Дубоўка. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1973. – 168 с.

4.Марціновіч, А. Уладзімір Дубоўка : выдатны паэт дрэнных часоў / А. Марціновіч. – Мінск : Харвест, 2015. – 64 с.

